

Tanácskozott a Magyar Irodalmi Társaság

A második világegést megelőzően, tehát még a régi Jugoszláviának nevezett országos gondolatbörtönben, a magyarság egyetlen haladószellemű folyóirata a »Híd« volt. A háborút megelőző hat esztendőben a »Híd« volt az egyedüli legális magyar sajtótermék, amely ezt a mai szocialista Jugoszláviánkat előkészítette, és egyetlen olyan lapunk, amely ma a folyóiratok életében általában is tekintélyes tizenhatos évfolyamot tünteti fel címlapján.

A háború előtt átlag 1200 példányban jelent meg, azonban olvasóinak száma jóval több, átlagban 10.000 volt. A haladószellemű magyar »értelmiség« olvasta és terjesztette, mert szívügyének tekintette. Az értelmiség szót az imént idézőjel közé szorítottuk, mert helyes értelmezése magyarázatra szorul, nemcsak magas iskolai képzettségű, értelmiségi dolgozókra vonatkoztattuk a szót, hanem azokra a nagyszerű magyar kétkézi munkásokra is, akik talán csak elemi iskolával a hátuk megett, a munkásmozgalomban nevelkedtek és tettek szert olyan tudásra, amely lehetővé tette számukra, hogy követni tudták a magasszínvonalú »Híd«-at. Ki ne emlékezne, a régi »Híd«-terjesztők közül, azokra az ipari- és földmunkásokra, akik népes csoportok előtt olvasták föl és magyarították a »Híd« írásait, azokra az előfizetőkre, akik ugyan egyikük nevére járatták a folyóiratot, azonban nyolcan adták hozzá össze a féldinárokat, mert több-

jük nem volt. Valóban, a »Híd« akkor nemcsak marxista folyóirat, de annál több, mozgalom volt, a szervezés eszköze, amely tömörített és irányított. és ha a Híd terjesztése komoly munkát igényelt, mégis könnyen ment, mert szívügye volt minden haladószellemű magyarnak. Végül még annyit a régi »Híd« példányszámával kapcsolatban, hogy az általános magyar és szerb viszonylatban is, jelentős volt, hiszen tudjuk, hogy a folyóiratok erre mifelénk soha eddig nem tudtak elég közel férkőzni az olvasóhoz. Ennek a teherterhelésnek fölébe nehezedett az a súly, hogy az akkori rendszer államgépezete, de a reakciós magyar polgári és kispolgári vezetők is »öntevékenyen« és állandóan, enyhén szóva, nehézségeket gördítettek a »Híd« elé.

Mindez a multelevenítés azért került a Magyar Irodalmi Társaság legutóbb megtartott üléséről szóló beszámoló elé, mert az összejövetel első napirendi pontjául a »Híd« kérdését, pontosabban a »Híd« helyzetének megvitatását tűzte ki. A megbeszélésen felszólalók is ismételtén visszanyúltak a multba és, közhasználatú kifejezéssel élve, tapasztalatokat kívántak leszűrni az egykori sikerekből és azokat a mára alkalmazni.

Majtényi Mihály, az Irodalmi Társaság elnöke és a »Híd« főszerkesztője, beszámolójában megállapította, hogy a »Híd« példányszáma ijesztenően megcsappant, de keservesebb ennél, hogy néhány

íróink is elfordult a »Híd«-tól. Fejzetését a lap kiadójának, a Testvériség Egység vállalatnak vélt megítélésével fejezte be, hogy: úgylátszik, a »Híd« sem az íróknak, sem az olvasóknak nem kell.

Az elnök széttáruuló keze segítségével, konstruktív vita megindítását kérte. Itt nyomban leszögezhetjük, hogy ez meg is történt, ha a bírálathat nem egyszer élesebb hangfokra csusszant is, vagy, ami helyetlenebb, néhányak begombolkozásában jutott kifejezésre.

A riasztó zárszó hatását Olajos Mihály felszólalása enyhítette, aki a Testvériség-Egység vállalat nevében megállapította, hogy a lap jelenlegi helyzete súlyosan terheli a kiadó költségvetését, a szükséges anyagi eszközöket azonban továbbra is folyósítani fogják. Tehát nem a lét és a nemlét nyomasztó légkörében kellett a »Híd« problémáit megvitatni, meghatározni, hogy mi a teendő, hogy a magyar írók írjanak a »Híd«-ba, hogy a magyar olvasó megvegye és olvassa is a Hidat.

A kibontakozó vita folyamán a kérdés legelőször is úgy tevődött föl, honnan toborozni az olvasót, amikor kiterelvényesedett sajtónk, napilapunktól a szaksajtóig, felszippanthotta a javarészt azoknak, akik egykor a Hid olvasói voltak, vagy lehetnének ma. Ellenben megvan a Hidnak is az olvasóközönsége, hiszen a háború után hazánkban új magyar értelmiség nőtt ki. Számszerű példának mondták el, hogy a Népoktatás, a magyar pedagógiai folyóirat, 1200—1300 példányban kel el, olvasói, tanítók és tanárok, mind olyan emberek, akik érdeklődésük és hivatásuk folytán a »Híd« olvasói is lehetnek. Számba vették hét középiskolánk két legfelső osztályának tanulóit is, így azután az iskoláink katedráin és padjaiban ülők egymagukban is elegendők volnának, hogy életben tartsák a »Híd«-at. Természetes viszont, hogy a »ter-

jesztés« csatakiáltást háromszorosan kell hangoztatni a lagymatag nemtörődőmség és a közömbösség ellen!

A felsorolás ezzel még korántsem ért véget. Itt van a többszáz főnyi egyetemet végzetek és főiskolai hallgatóink tábora, itt van kulturmunkásaink, népszínházaink, amatőr színházaink és a műkedvelő együttesek számszerint könnyen fel sem sorolható sokasága, sokezres tagsága; újságírók és mennyi kezdő, tapogatózó tollforgató, akiknek hadáról csak akkor szerzünk tudomást, ha írásaikkal ostromolják a kitűzött pályázati díjakat. Megannyi irodalom iránt érdeklődő ember, akiket mind, mind a »Híd« olvasóivá lehet és kell tenni. Végül, de nem utolsó sorban, említjük meg a gyárak munkástanácsában, igazgató bizottságában, a falvak és szövetkezetek kultúregyesületeiben és egvűtéseiben gyorsan fejlődő dolgozóinkat, akik már esztendő folyamán érnek arra, hogy felzárkózzanak értelmiségünkhöz. Nos, ne legyen olyan politikai munkásunk se, aki ne olvassa a Hidat. Ha mindezeknek csak egy hányadát közelítjük is meg, a »Híd« terjesztésében eddig soha nem tapasztalt sikereket érhetünk el. Ezt és az ilyen lelkes terjesztést hangoztatták felszólalásaikban Szirmai Károly és Csépe Imre.

A »Híd« sikeres terjesztésében azonban csak átmeneti eredményt érhetünk el, ha ugyanakkor nem kötjük össze tartalmi átalakításával is. A Hidnak irodalmunkban vezető szerepet kell betöltenie. Nemcsak a legjobb írásokat kell a maga számára biztosítani, de szilárd szerkesztési elvekkel, meghatározott irodalompolitikával irányt is mutatnia a sokszor imbolygásra, elromposodásra hajlamos íróknak. Bogdánfi Sándor és Steinitz Tibor beszéltek erről a kérdésről és eközben valóban nem irodalmi kényszerzubonyra, nem szűkre szabott, szavakat latolgató, boga-

rászó szerkesztésre gondoltak de éppen a már alaposan kinőtt csörgős bohócruha levetkezésére, amelyben csak szórakoztatni, megnevetetni lehet, krajcáros sikereket elérni, de igaz életet bemutatni és nevelni nem.

Az ötletszerű szerkesztés ellen hangzott el szó, a szerkesztőbizottság irányító szerepét kívánták, nemcsak harcot, de csatázást irodalompolitikai elvekért, az írőkkel kapcsolatot teremtő levelezést. Részletekre is kitérő, formákba öntött javaslatok hangzottak el a csak az íróasztal mögüli írás ellen, élénkebb, harciasabb írói hangot és mozgékonyabb gondolatot kívántak felszólalásaikban Laták István, Ács Károly, Hock Rezső, Lévai Endre, Bálint István.

Rehák László, a maga és többek nevében javasolta, hogy szépirodalmon kívül foglalkozzék a Híd társadalomtudományi kérdésekkel is. Nem elvont és az élettől elrugaszkodó fejtegetéseket kívánnak, de a lüktető élet kérdései kerüljenek a Híd oldalaira, nem gyorstalpalású újságcikkek formájában persze és nem színvonala alatt. A magyar folyóiratok hagyományát ismerve ez nem idegen követelmény. Nem is a Hídhöz nyúlva vissza, a magyar folyóiratok ösét, az egykori harcos polgári folyóiratot, a Nyugatot említjük meg, amely igen »hétköznapi« kérdésekkel, a bankok, sztrájkok stb. kérdésével is foglalkozott, akár egész számokat is szentelt időszerű problémák sokrétű megvilágosítására. Megannyi alkalmas forma kínálkozik erre: kisebb tanulmányok, bírálatok, vázlatok, irodalmi-színvonalú tárca, stb.

A késő éjszakába nyúló megbeszélés rátapintott a hiányokra, sok értékes és megfontolandó javaslatot eredményezett. Mindezek a »Híd« szerkesztőinek íróasztalára kerülnek, hogy döntsenek felőlük. Azonban nemcsak a szerkesztői-

zottságon múlik, hogy mit sikerül mindebből megvalósítani. Erőink valóban szétforgácsolódtak lapjainkra és a rádióállomásokra, de hihető, hogy írőink és tollforgatóink túleszik magukat a szűk szerkesztőségi és személyi érdeken és odaállnak a Híd mellé. A kezdeményezést azonban mindenestre a Hídtől várjuk.

Az összejövétel második napirendi pontja a pályázathirdetés megbeszélése volt.

A pályázatok ösztönző ereje, mivelénk is, nem egy új tehetséget állított sorompóba. Ezt az ösztökét most éppen oda kell irányítani ahol a leggyengébbek vagyunk, ahol a legnagyobb hiányok mutatkoznak, ez pedig színházaink repertoárja, színműirodalmunk. Az érdeklődés süllyedő hőmérsékletét műkedvelőink, de állandó színházaink is, darabhiányra joggal hivatkozva, értéktelen, sőt esetenként egészégtelen hatású fércművekkel kívánták fokozni. A felszólalók éppen erre az égető hiányra rámutatva javasolták, hogy pályadíjjal népszínműveket és egy-három felvonásos színjátékokat jutalmazzanak. Pályázathirdetést kívántak többen gyermekdarabra, rádiójátékra, elavult színdarabok átdolgozására és írói alkotások színpadi alkalmazására. Előterjesztések hangzottak el, hogy tanulmányokra is terjesszék ki a pályázatot, elsősorban a jugoszláviai magyar irodalom multjával foglalkozó kutatómunkára.

A pályázat feltételeinek megszabását és meghirdetését a »Híd--nak ajánlotta fel az Irodalmi Társaság.

A másnapra nyúló ülés fáradalmait dehogyan is sajnálták a résztvevők, azonban kudarcunkról tanuszkodna, ha az Irodalmi Társaság elkövetkező összejövételén ismét vissza kellene térni kiindulópontunkra, ahonnan, hisszük, most elrugaszkodtunk.

Steinitz Tibor